

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Городенська К. Г.* Нові явища та процеси в українському словотворенні: динаміка чи деструкція словотвірних норм? / К. Г. Городенська // Українська мова. – №2 (46) – К., 2013. – С. 3–11; 2. *Загребельний П.* Передмова / Павло Загребельний // У кн.: С. Пашковський. Щоденний жезл. – Львів: Піраміда, 2011. – С. 5–6; 3. *Зубова Л. В.* Словотворчество в поэзии Марины Цветаевой. Проблемы интерпритации окказинального словообразования / Людмила Владимировна Зубова. – СПб., 1995. – 73 с.; 4. *Карпіловська С. А.* Вступ до комп'ютерної лінгвістики / Євгенія Анатоліївна Карпіловська. – Донецьк, 2003. – 183 с.; 5. *Карпіловська С. А.* Нові словотворчі ресурси української мови: своє та засвоєне / Євгенія Анатоліївна Карпіловська // Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка: Зб. наук. праць, присвячений 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко / Відп. ред. академік НАН України В. Г. Склярєнко. – К., 2007. – С. 102 – 111; 6. *Колоїз Ж. В.* Українська окказіональна деривація / Жанна Василівна Колоїз. – К.: Акцент, 2007. – 311 с.; 7. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремко. – К.: ВЦ«Академія», 1997. – 752 с.; 8. *Мукаржевський Я.* Мова літературно і мова поетична / Я. Мукаржевський // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. – Львів: Літопис, 2001. – С. 324 – 342; 9. Словник української мови: в 11-ти т. – Т. 8. – Київ, Наукова думка, 1977; 10. *Сологуб Н. М.* Мовний світ Олеса Гончара/ Надія Миколаївна Сологуб. – К.: Наук. думка, 1991. – 140 с.; 11. Фрейд З. Остроумие и его отношение к бессознательному / З. Фрейд: Пер. Я. М. Коган, М. В. Вульф. – М.: АСТ, 2006. – 480 с.

СПИСОК НАЗВ ДЖЕРЕЛ:

12. *Пашковський С.* Щоденний жезл / Євген Пашковський. – Щоденний жезл. – К.: Генеза, 1999. Перевидання: Львів: Піраміда, 2011. – 423 с.; 13. Народний кореспондент, 2013 <http://nk.org.ua/politika/60708-u-dnipropetrovsku-udar-horonit-batkivschinu>.

Ідзьо М.В. (Київ, Україна)

Оцінно-експресивна наснага публіцистичного тексту (на матеріалі сучасної польської преси)

У статті аналізується оцінно-експресивна наснага публіцистичних текстів сучасної польської преси, яка досягається за допомогою використання цілого арсеналу лексико-семантичних засобів. Аналіз мовних засобів здійснюється з точки зору функціонального підходу, внаслідок якого важливим є не стільки дослідження оцінно-експресивних можливостей конкретної мовної одиниці відірваної від контексту, але простеження її комунікативних особливостей на синтагматичному рівні висловлювання. Особлива увага в статті приділяється оцінно-експресивним лексичним одиницям, які є часто результатом вторинної контекстуальної номінації або окказіональної метафоризації..

Ключові слова: оцінка, оцінно-експресивне значення, функціональний підхід.

В статье анализируется оценочно-экспрессивный потенциал публицистических текстов современной польской прессы, который достигается за счет использования целого арсенала лексико-семантических средств. Анализ языковых средств осуществляется с точки зрения функционального подхода, в результате которого важно не столько исследование оценочно-экспрессивных возможностей конкретной языковой единицы, оторванной от контекста, но прослеживание ее коммуникативных особенностей на синтагматическом уровне высказывания. Особое внимание в статье уделяется оценочно-экспрессивным возможностям лексических единиц, которые являются часто результатом вторичной контекстуальной номинации или окказиональной метафоризации.

Ключевые слова: оценка, оценочно-экспрессивное значение, функциональный подход.

The evaluative and expressive capability of modern Polish publicistic texts, which is reached with the help of using the whole arsenal of lexical and semantic means is being analyzed in the article. The analysis of linguistic means is provided from the point of view of functional approach, which results in fact, that the trace of communicative peculiarities of an exact isolated language unit on the syntagmatic level is more valuable than the investigation of its evaluative and expressive capacity. In this article special attention is paid to the evaluative and expressive lexical units, which are often a result of the secondary contextual nomination, or occasional metaphorization.

Key words: evaluation, evaluative and expressive meaning, functional approach.

Кінець ХХ – початок ХХІ століття став періодом комп'ютерних технологій, інтенсивного розвитку інформаційного суспільства. Недаремно Вінстон Черчіль ще в першій половині ХХ століття зауважив, що «хто володіє інформацією, той володіє світом». Інформація в сучасному житті стає стратегічним ресурсом, а мова являє собою основний засіб її передачі. Саме мова часто піддається змінам під впливом тієї ж інформації, різних подій, ситуацій, що відбуваються як на локальному, регіональному, так і на глобальному рівнях існування людської цивілізації, (наприклад, уживання нової лексики для опису нових реалій). Преса миттєво реагує на будь-які події, тому публіцистичні тексти є важливими для вивчення змін мовної системи.

У текстах преси поєднуються логічний, оцінний та емоційно-образний способи дослідження та відображення дійсності, тому вони відзначаються не тільки чіткістю, докладністю та логічністю викладу, а й оцінністю, експресивністю. Оцінно-експресивне значення мовних одиниць служить для увиразнення змісту написаного тексту, забезпечує активне сприйняття інформації, її розуміння, реакцію на неї та залучення читача до її осмислення й обговорення.

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної думки для аналізу текстів загалом та публіцистичних зокрема одним з найактуальніших вважається функціональний підхід [7, 12; 12, 46; 6, 11; 4, 127; 1]. Такий підхід розглядає лексичну одиницю не тільки як носія певного лексичного значення, але і як

одиночку, що проявляє свої властивості внаслідок взаємодії з іншими складовими висловлювання на синтагматичному рівні. Польський мовознавець Ришард Токарський вважає, що вивчення лексичного значення, а точніше, конотативного його складника вимагає «uwzględnienia cech przedmiotu określanego przez nazwę, jak również użytkowników języka z właściwymi im systemami wartościowań, przekonań, czy szerzej – postawy człowieka wobec świata i jego miejsca w tym świecie» [11, 46]. Такої ж думки дотримується українська дослідниця Т. Космеда, зазначаючи, що «підхід до змісту слова з «відображального» боку без зв'язку з функціональним аспектом позбувається пояснювальної сили. Доповнений функціональним підходом він відповідає комплексному характерові відображення дійсності» [4, 127]. Окрім цього, як стверджує дослідниця, вивчення оцінних [у тому числі й експресивних – М. І.] слів з точки зору їх функціонування більшою мірою залежить від впливу зовнішніх суб'єктивних і об'єктивних явищ, тобто тільки «умови функціонування слів з семантикою оцінки визначають їхню семантику» [4, 128].

Як підкреслює Н. Бойко, незважаючи на значну кількість робіт, у яких робилися спроби аналізу експресивної лексики художньо-публіцистичних текстів, поки що немає монографічної праці з комплексною характеристикою лексичних експресивних засобів у публіцистичних текстах [1]. Тому спроба дослідження семантико-функціональної специфіки оцінно-експресивних лексичних одиниць польської мови на матеріалі сучасної польської преси є без сумніву актуальною.

Метою статті є визначення співвідношення та взаємодії оцінного й експресивного значень мовних одиниць, виявлення та аналіз оцінно-експресивних виражальних засобів публіцистичних текстів у межах висловлювання; особлива увага звертається на нові контекстові значення мовних одиниць, які виникають і використовуються в сучасній польській періодиці.

Вивченням категорії оцінки та експресивності займаються як польські, так і українські мовознавці. Питанням *wartościowania*, *leksyki wartościującej*, *wartości w języku* присвячені праці польських дослідників Ришарда Токарського, Ядвіги Пузиніни, Анни Пайджінської. В українському лінгвістичному доробку відома монографічна розвідка Олени Вольф, дисертаційні праці та статті Тетяни Космеди, Надії Бойко, Ірини Онищенко, які послужили певною джерельною базою цієї статті.

В аксіологічних дослідженнях польських лінгвістів термін *wartość* розуміється як поняття, що виражає *якісні* показники предмета чи явища, тобто якість чогось [9, 30]. Цей термін можна співвіднести з українським словом *цінність*. Можемо говорити, що в мові оцінюються (*wartościują się*) предмети, особи і ситуації, які мають певну цінність (негативну або позитивну). Оцінка служить засобом «відображенням цінності для суб'єкта, способом реалізації цієї цінності, яка до оцінки та поза оцінкою існує лише як об'єктивна можливість» [5, 17].

О. Вольф вводить поняття модальної рамки оцінки, складовими якої є суб'єкт (А), об'єкт (В) та оцінне відношення (r), яке має значення *добре/погано*. Крім цього, можуть бути факультативні елементи: мотивація оцінки, різного виду класифікатори, засоби інтенсифікації та деінтенсифікації [3, 12-13]. Якщо ж розглядати тексти преси, то суб'єктом оцінки завжди постає автор, який виражає своє ставлення до конкретної особи, події чи ситуації через призму емоційного сприйняття та через власне «Я», об'єктом завжди виступає якась особа, подія, яка має значення на суспільному, культурному рівні регіону чи цілої країни. Факультативні елементи оцінки публіцистичного тексту є досить важливими, оскільки включають інтенції автора, його мотивацію створення того чи іншого оцінного ефекту. Для реалізації цілей впливу на читача, на його переконання оцінка зазнає інтенсифікації, підсилювального ефекту, який реалізується як оцінно-експресивне значення.

У мовознавстві досі невирішеною залишається проблема визначення місця оцінно-експресивного значення в межах лексичного значення слова. Учені-лінгвісти трактують це питання по-різному, включаючи оцінно-експресивні семи тільки в конотативний компонент [4, 186], або ж і в конотативний, і в денотативний [5, 31]. Н. Бойко, розділяючи експресивність та оцінність, стверджує, що експресивність може входити до складу і денотативного, і конотативного елементів, або ж тільки до конотативного, а оцінність дослідниця визначає тільки як факультативний елемент [2, 25]. Ми дотримуємося думки, що оцінно-експресивне значення у різних ситуаціях може характеризувати як денотат, так і конотацію, це залежить від того, що саме хоче автор донести до читача, які риси, ознаки, характеристики підкреслює. Для цього розглянемо приклад: *Pojawił się po kilku tygodniach nieobecności w telewizji drugi kot pana prezesa, czyli poseł Adam Hofman, który przez jakiś czas mruczał codziennie rano pod jego domem głośniej od tego na czterech łapach, czym dezorientował właściciela Twierdzy Żolibóż i wkurzał pozostałych współpracowników, którzy też chcieli się połączyć* (Wprost, 02.09.12, s. 97). Оцінно-експресивне тло тут створене внаслідок введення семантичних okazionalizmów – лексем, що є результатом вторинної контекстуальної номінації, а також розмовної лексики. Лексема *kot* (денотативне значення «zwierzę domowe o miękkiej sierści, długim ogonie, długich wusach i łapach zakończonych pazurami» [10, 361]) використовується для найменування Адама Гофмана, тому важливим є не сама лексема, а в поєднанні *kot pana prezesa*. У цьому прикладі відбувається заміна денотата, оскільки лексема *kot* позначає людину, але з перенесенням на неї ознак і характеристик тварини, які вона символізує, а точніше, елегантність, лінивість, вигоду. Можемо вважати, що на такі саме риси політика хотів вказати автор, адже вибрав для вказівки на особу конкретну лексему *kot*.

Цікаво, що в наведеному прикладі автор не використовує імен, окрім Адам Гофман. Він вводить описи, вказівки, які повинні бути відомі читачеві, тобто опирається на знання відомих відповідній аудиторії читачів реалій: *pan prezes, właściciel Twierdzy Żolibóz*. Знання культури й пріоритетів аудиторії, для якої створюється текст, дає можливість моделювати висловлювання, підбирати відповідний арсенал виражальних засобів, створювати відповідний контекст, тобто автор може побудувати своє висловлювання різними способами [6, 11].

Оцінно-експресивна насага публіцистичного тексту реалізується завдяки використанню цілого комплексу виражальних засобів лексичної системи польської мови. Тому під час їхнього аналізу ми концентруємо увагу як на зображальних можливостях лексем, так і на синтагматичних відношеннях між ними у межах висловлювань (поєднання конкретних іменників з прикметниками, дієсловами, що взаємно підсилюють конкретні семи) [1]. Таким чином, оцінно-експресивну конструкцію наведеного прикладу можна простежити на рівні основних компонентів: *kot pana prezesa – Adam Hofman – mruczał – na czterech łapach – wkurzał współpracowników – chcieli się połasić*, оскільки це дає змогу простежити закономірність вибору того чи іншого найменування особи, опису ситуації, сем, за словами Т. Космеди, «особливо важливо при вивченні слів оцінної семантики» [4, 130]. Такі виражально-зображальні засоби становлять певною мірою «каркас» цілого висловлювання, на який водночас накладається інформативна складова та створюється художній образ.

Для лінгвістичних досліджень важливим є питання співвіднесення *експресивності* й *оцінності*. Погоджуємося з твердженням Т. Космеди, що оцінність, як і емоційність, образність є можливим компонентом експресії [4, 187]. У слові (тексті) може бути виражена оцінність без експресивного значення або ж навпаки експресивність може підсилювати оцінність, емоційність, образність як у сукупності, так і кожному зокрема. У статті зосереджується увага на аналізі взаємодії оцінності й експресивності як важливих чинників творення виражальної атмосфери публіцистичних текстів польської мови.

Наступним важливим твердженням, на яке варто звернути увагу, є підхід до аналізу оцінно-експресивного значення слова не традиційним способом, тобто не як набору конкретних сем, відображення дійсності, але більш широко, як до інтерпретації цієї дійсності. Такий підхід до дослідження лексичного значення поширений у межах когнітивних досліджень мови. Поштовхом для розвитку цього погляду на природу лексичного значення стала праця Дж. Лакоффа та М. Джонсона «Метафори, якими ми живемо» [7], які потрактували метафору не як феномен лише стилістичний, а

підкреслили метафоричні можливості мови і в повсякденному спілкуванні, потенціал метафоричного мислення носіїв мови.

До метафоризації дуже часто вдаються автори публіцистичних текстів, і це дає їм можливість наповнити узуальні семи новими відтінками значень, розширити асоціативне поле сприйняття тексту, створити образність, як зазначалося вище. Наприклад: *Politycy tylko na moment i tylko w wyjątkowo dramatycznych okolicznościach oddają zabawki innym. Tym, przychodzącym posprzątać po tych, którzy za metodę rządzenia uznają podlizywanie się publice i nierobienie tego, co jest w jej interesie, by się publice nie narazić* (Wprost, 28.11-04.12.2011, s. 4). Автори публіцистичних текстів для створення оцінно-експресивної «атмосфери» тексту використовують увесь арсенал потенційно виражальних засобів польської мови. Як бачимо, у прикладі, окрім лексеми *zabawki*, яка в контексті набуває додаткової семи «політична діяльність», використані й інші слова й словосполучення: *przychodzącym posprzątać* – це особи, які насправді займаються своєю діяльністю і працюють, прикриваючи недоліки інших, використовується лексема *podlizywanie się*, якій внутрішньо притаманна оцінка (*podlizać się – podlizywać się pot. «zabiegając o czyjeś względy, pochlebić komuś»* [10, 673]).

Варто зауважити, що компоненти оцінно-експресивних слів «не функціонують ізольовано, окремо, а тільки групами, взаємодіючи між собою» [1], а введення в тексти групи оцінно-експресивних лексем створює семантико-експресивне поле цілого висловлювання. Наприклад: *To nadal ten sam Tusk, jedyny taki czarodziej polityki. Ale króliki, które wychodzą z jego kapelusza jakby jakieś takie wyleniałe. Coraz silniejsze walki frakcyjne, coraz pewniejszy swego Gowin i coraz nowe pomysły na to, kogo zrzucić z wozu, by dało się jechać dalej* (Wprost, 02.09.2012, s. 6). У цьому прикладі використовується комплекс таких оцінно-експресивних засобів: метафора *czarodziej polityki*, яка характеризує прем'єр-міністра Польщі Дональда Туска, оцінюючи його діяльність як магію, лексема *króliki*, яка внаслідок заміни денотата позначає політиків, оцінюючи їх як *wyleniałe*, метафори *zrzucić z wozu* – позбутися конкуренції в політиці та *jechać dalej* – продовжувати займатися політичною діяльністю. Цікаво, що *wóz* у цьому випадку розуміється як *władza*, на що також звернемо увагу пізніше. Таким чином, оцінно-експресивний план наведеного прикладу простежується на рівнях *Tusk – czarodziej; króliki – wychodzą z jego kapelusza – wyleniałe; zrzucić z wozu – by jechać dalej*.

Оцінно-експресивні можливості польської мови формуються під впливом відповідних цінностей (*wartości*), важливих для носіїв цієї мови. Критика, оцінка того чи іншого політика, публічної особи чи їх поведінки, певної ситуації зумовлюються відхиленням на шкалі цінностей від позитивних до

негативних або навпаки. Наприклад: *Banki odporne na kryzę. Choć strefą euro miota kryzys, nasz system bankowy trzyma się dzielnie... Polski system bankowy nie złapał „europejskiej grypy”, i mimo że aż 65 proc. aktywów sektora należy do banków z zagranicznymi korzeniami okazał się – przynajmniej na razie – odporny na kryzys* (Wprost, 21.10.2012, s.63). Шкала оцінок з полярними зонами негативно/позитивно формується у свідомості суб'єкта як зразок, норма для певного класу предметів на основі культурно-національного, соціально-економічного, вікового, ситуаційного чинників [5, 43].

У прикладі: *Polityczne ambicje Sikorskiego wykraczają jednak poza stanowisko szefa MSZ. Nosi buławę w kieszeni, najchętniej prezydencką, ewentualnie premierowską – są o tym przekonani w zasadzie wszyscy nasi rozmówcy* (Wprost, 14.11.2012, s. 24) оцінюються приховані наміри політика щодо посади очільника уряду країни, оскільки *buława* – це символ влади, (*być, mieć coś*) в *kieszeni* тут вказує на приховування чогось. Автор вдається до цікавого способу вказівки на посаду президента чи прем'єр-міністра уряду Польщі, використовуючи сполучення слів *buława prezydencka, premierowska*. Окрім цього, інтенсифікація значення досягається завдяки вживанню прислівників *najchętniej, ewentualnie*.

Я. Пузиніна стверджує, що в мовній картині світу можна простежити і виділити мовну картину людських цінностей [9, 135]. Наприклад: *«Szoszarka przyjaźń» Kwaśniewskiego z Millerem była w istocie wyniszczającą wojną na górze, rujnującą cały obóz władzy. Na tym tle kohabitacja Tuska i prezydenta Komorowskiego może wyglądać na polityczną idyllę* (Newsweek, 7-12-01.2014, s. 13). Автор наголошує, що політичні незгоди (*szoszarka przyjaźń*), які метафорично охарактеризовані автором як *wyniszczająca wojna na górze*, мають негативний наслідок (*była... rujnującą cały obóz władzy*), тому стосунки між сучасним прем'єром і президентом (*idylla*) позначаються позитивною оцінкою.

Лексико-семантичні експресивні засоби виражають фрагменти національної картини світу через власне авторське «Я», тому це стає причиною суб'єктивізації текстів та водночас виявом індивідуального стилю автора [1]. Наприклад: *Co oznacza również względny spokój dla ministra sprawiedliwości, który będzie mógł wrócić do ulubionych zajęć, czyli budowania politycznego zaplecza i kłaniania prokuratora generalnego* (Wprost, 02.09.2012, s. 8); *Autentyczny ludzki strach i poczucie zagrożenia będą oczywistym celem tych, którzy wietrzą szanse, by się załapać do wagonu z napisem „władza”* (Wprost, 02.09.2012). У першому прикладі вираз *minister sprawiedliwości*, який називає конкретну особу, відому польському суспільству, набуває оціночного значення, а його діяльність (*ulubione zajęcia*) сприймається з осудом (*budowania politycznego zaplecza i kłaniania prokuratora*). У другому прикладі

використовується уособлення *władza – wagon*, до якого потрібно встигнути потрапити. Цікаво, що в цьому прикладі влада порівнюється з вагоном, а в наведеному вище з возом, тобто влада характеризується як явище тимчасове, яке триває до певного моменту («завершення поїздки вагоном, возом на певній зупинці»), та передбачає рух, зміни.

Поширеними засобами вираження оцінно-експресивного значення є порівняння. Наприклад: *Dziś Platforma rozłązi się jak stare prześcieradło i tylko demokracji w niej jak lodu* (Polityka, 21.08-27.08.2013, s. 97); *Fortuna najbogatszego Brazylijczyka najpierw spuchła jak balon, a potem wyparowała jak kaluża na pustyni* (Gazeta Wyborcza, 14-15.12.2013, s. 30); *Niemal w każdej dziedzinie polityka naszego państwa przypomina piłkarską grę na aferę – żadnej strategii, żadnego planu, kopujemy do przodu, może przez przypadek coś wpadnie* (Newsweek, 9-15.12.2013, s.2). Внаслідок порівняння зіставляються між собою два об'єкти і на фоні цих порівнюваних об'єктів здійснюється характеристика, інтенсифікація ознак.

Підсумовуючи вищенаведені твердження й приклади, можемо стверджувати, що оцінно-експресивна наснага польських публіцистичних текстів створюється ситуативно, залежить від контексту, безлічі суб'єктивних чинників (думок, переконань, емоційного сприйняття автора й інтенцій, які вкладає він у повідомлення). Автори публіцистичних текстів послуговуються різноманітними засобами оцінно-експресивного увиразнення мовлення, зокрема вдаються до вторинної номінації, метафоризації, порівнянь тощо. Дослідження оцінно-експресивного потенціалу на матеріалі публіцистичних творів потребує більш детального аналізу, особливо на матеріалі текстів окремих авторів, що дасть змогу простежити творення індивідуального стилю сучасних авторів-журналістів, нових лексичних засобів та способів формування сучасних стереотипів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бойко Н.* Експресивна лексика як засіб увиразнення художньо-публіцистичного мовлення І. Драча [Електронний ресурс] / Н. Бойко. – Режим доступу : <http://www.ualogos.kiev.ua>;
2. *Бойко Н.* Українська експресивна лексика: семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти : Монографія / Н. І. Бойко. – Ніжин : Видавництво «Аспект-поліграф», 2005. – 552 с.;
3. *Вольф Е.* Функциональная семантика оценки. – М. : «Наука», 1985. – 226 с.;
4. *Космеда Т.* Аксиологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. – 350 с.;
5. *Онищенко І. В.* Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах : дис. на здобуття наук. ст. канд. філол. Наук : 10.02.01 «Українська мова» / Ірина Володимирівна Онищенко. – Кривий Ріг, 2004. – 195 с.;
6. *Поченцов Г.* Коммуникативные аспекты семантики. – К. : «Вища школа», 1987. – 131 с.;
7. *Lakoff G., Johnson M.* Metaphors we live by / George Lakoff,

Mark Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980. – 276 s.; **8.** Pajdzińska A. Wartościowanie we frazeologii / A. Pajdzińska // Język a Kultura. Wartości w języku i tekście. Wiedza o Kulturze. – 1991. – Т. 3. – S. 15-28; **9.** Puzynina J. Jak pracować nad językiem wartości? / J. Puzynina // Język a kultura. Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne. Wiedza o Kulturze. – 1991. – Т. 2. – S. 129-137; **10.** Słownik języka polskiego.- Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2011. – 1357 s.; **11.** Tokarski R. Poziomy konotacji semantycznej / R. Tokarski // Język a kultura. – Т.2. – 1989. – S. 61-72.

Калениченко М.М. (Київ, Україна)

Структурне моделювання інтенційно-валентних відношень у безособових реченнях чеської мови

*Статтю присвячено аналізу структурного моделювання інтенційно-валентних відношень у безособових реченнях чеської мови. Основну увагу приділено складеним предикативним основам, які формують прислівники разом із допоміжним дієсловом *být*.
Ключові слова: безособове речення, предикативна основа, структурна модель, валентність.*

*В статье сделана попытка проанализировать структурное моделирование интенционно-валентных отношений в безличных предложениях чешского языка. Основное внимание уделяется анализу предикативных основ, которые формируются причастием и вспомогательным глаголом *být*.
Ключевые слова: безличное предложение, предикативная основа, структурная модель, валентность.*

*This article analyzes the structural modeling valence-intentional relations in impersonal sentences in Czech. The focus is on the basics of composite predicate that form an adverbs with an auxiliary verb *být*.
Key words: impersonal sentence, predicate base, structural model, valence.*

Чеські синтаксисти визначають безособове речення як односкладну синтаксичну конструкцію з предикативною основою, що виражає дію (буття), стан (ознаку) дійсності безвідносно або опосередковано-відносно до діяча, носія стану. Специфіку безособових речень щодо інших односкладних дослідники чеського синтаксису визначають як спосіб вираження дії чи стану як незалежних від діяча, носія стану, що передбачає два плани: безвідносність до суб'єкта дії, стану й опосередковану відносність до нього.

У слов'янському мовознавстві безособові конструкції ґрунтовно досліджено з боку їх формально-граматичної організації (В.В.Бабайцева, Л.І.Василевська, Є.М.Галкіна-Федорук, Ю.В.Локшин, Г.М.Чирва, Я.Бауер, Ф.Данеш, В. Шмілауер та ін.). Вивчення структурних параметрів безособових речень у слов'янських мовах відбувалося у межах встановлення специфіки лексико-граматичних засобів, що оформлюють